

GINA VILIŪNĖ

SENOJO
VILNIAUS
DETEKTYVAS

Žmogžudystė
batsiuvio
dirbtuvėje

PIRMOJI BUDELIO
MOKINIO BYLA

TYTO ALBA

GINA VILIŪNĖ

Žmogžudystė batsiuvio dirbtuvėje

PIRMOJI BUDELIO MOKINIO BYLA

VILNIUS 2020

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama ši kūrinį, esantį bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

Viršelyje panaudota iliustracija:

Vilniaus gotikinė katedra ir gotikiniai Valdovų rūmai. Idėjos autorius Antanas Vaičekas, dailininkai A. Vaičekas, V. Petrauskas, 3D maketai – D. Galinio pagal natūros tyrimais pagrįstą N. Kitkausko rekonstrukciją, UAB „Metalas“, 2009

© Gina Viliūnė, 2020

© „Tyto alba“, 2020

ISBN 978-609-466-523-3

1558 metų birželis
Vilnius

I SKYRIUS

Budelis gauna žinią

Vilniaus Subačiaus vartų prieigose karaliavo šventadieninis šurmulys. Galėjai pamatyti įvairiausio plauko keleivių: išdidžių ponų ir pasipūtusių tarnų, išsipusčiusių miestiečių ir nuskurusią elgetų, barzdotų šventikų ir juodų kaip varnai vienuolių, pėsčių, raitų ir važiuotų. Grūdosi karios ir vežimai, žmonės šūkavo ir barėsi, keiksmas skambėjo lietuviškai, rusiškai, lenkiškai, žydiškai... Vežikai pliaukšėjo botagais, gyvasis krovynys – kiaulės ir naminiai paukščiai – kvykė, žviogė ir kudakavo, po mūro vartų arka viskas skambėjo pratisu, chaotišku miesto aidu. Kresni, dviem apvaliais bokštais įrėminti miesto vartai braškėjo, nepajėgdami sklandžiai praleisti visų norinčių patekti į miestą ar išvykti iš jo. Šventadieniais Vilnius tapdavo tikru skruzdėlynu. Miesto ir apylinkių gyventojai vos prieš dešimtmetį siautusį marą ir badmetį stengėsi pamiršti ir atsigriebti. O šie metai žadėjo būti sotūs ir skalesni už praėjusius.

Prasibrovęs pro grūstį, Adalbertas, visų šaukiamas tiesiog Adu, išnirio iš žemų vartų prietemos į skaisčios vasaros saulės nutviekstą miesto gatvę, prisimerkė, vos neįmaknojo į šviežią

arkliašūdį ir susigūžęs spėriai nupėdino Vilniaus rotušės pusėn. Smuklių tarpduriuose stypsantys šinkoriai, pro atvirus langus gandų besidairančios moteriškės, ant slenksčių įsitaisę besiilsintys krautuvininkai ar amatininkai – visi lydėjo Adą gailesčiu atmieštos paniekos kupiniais žvilgsniais. Moterys, linguodamos galvas, kalbėjo: „Vargšas vaikinai, be veido ir be dalios. Tik pamanyk, su budeliu gyventi!..“ Dėl veido tai moteriškės dūsavo kiek perdėtai – veidą Adas turėjo, ir visai dailų, tik kairę jo pusę bjaurojo platus ugnies paliktas baltas randas, primenantis sausros išdžioviną dirvą. Pamanyk tik, didelio čia daikto! Bet su budeliu gyventi, žinoma, buvo ne pyragai. Tiesą sakant, sunkiausia Adui ir buvo iškęsti tą nešlepiamą miestiečių panieką, baimę, neapykantą ir gailestį.

Apsiginti nuo piktų žvilgsnių Adas turėjo ypatingą būdą. Nebeatsiminė, nei kur jį išgirdo, nei kas jo pamokė, bet veikė jis puikiai. Plačiose ir kiek per ilgose marškinių rankovėse vaikinai laikė suraitę spygas ir tikėjo, kad joks pikta linkintis žvilgsnis neprisiskverbs vidun, atšoks ir žalos nepadarys. Ne mažiau malonu buvo tiesiog rodyti įkyruoliams spygas, nors ir paslėptas po marškinių drobe.

Kuo toliau nuo Subačiaus vartų ėjo Adas, tuo mažiau miestiečių jį pažinojo. Medinius namus keitė mūrnamiai ir rūmai, sustatyti daug tankiau nei miesto pakraštyje. Gatvei nusileidus nuokalnėn ir užsukus dešinėn, ir spoksančių, ir pažįstančių liko suvis mažai. O nepažįstantys dėmesio nekreipė – eina sau randuotas vaikinai ir tegul eina, tuščia jo.

Adas lengviau atsikvėpė, sulėtino žingsnį, ištiesė nugarą, iškelė vienplaukę galvą. Pečius siekiantys rudi plaukai lipo prie prakaito išpildo veido – saulė kepino kaip reikiant. Pilki naminės drobės marškiniai buvo šlapi nors grėžk, bet

nusivilkti žalią, vilnonę, ties alkūnėmis jau gerokai patrintą rudinę buvo nepadoru. Visgi, nepaisydamas karščio keliamų nepatogumų, Adas žingsniavo lengvabūdiška, rūpesčių neslegiama dvidešimtmečio jaunuolio eiseną, smalsiai dairdamasis. Užsižiopsojęs ko nepakliuvo po nartaus žirgo traukiamos kariatės ratais, vos spėjo į šalį atsokti. Perlietas pikto vežiko žvilgsnio, tik nusišypsojo.

Gatvė nuo Subačiaus vartų atvedė tiesiai į pirklių rūmus, kadaise didžiojo kunigaikščio Aleksandro pastatydintus rusų pirkliams, – aukštą ir griozdišką mūrinį statinį, aplink kurį nuolat šurmuliavo prekeiviai. Adas pasuko į dešinę, kur jau ranka pasiekama miesto turgaus aikštė ir rotušė. Ten ir visai niekas jo žvilgsniais nebevarstė, visi buvo užsiėmę savo reikalais, o tikriausiai – pramogomis. Dievo Kūno mugė jau baigėsi, bet miestiečiai vis dar grumdėsi pagrindinėje Vilniaus aikštėje. Vasariškas oras išviliojo į gatves net didžiausius namisėdas. Nuolatinės ir tamtyč mugei greitomis suręstos smuklės pilstė nesibaigiantį alų ir midų, miklumą demonstravo žonglieriai, vaikščiotojai ant kojūkų ir dresuotos meškos. Žioplinėtojų netrūko.

Adas pastoviniavo prie vieno ir kito artistų, tačiau per žmonių spūstį nelabai ką pamatė. Numojęs ranka ėmė brautis per minią prie rotušės vartų. Mat atėjo į miesto centrą ne smalsumo akstinamas, o su solidžiu pavedimu aplankyti rotušės kalėjimą. Nuo Devintinių jis oficialiai tapo Vilniaus budelio mokiniu ir šiandien vykdė pirmąją meistro užduotį.

Šiandien apie pusiaudienį į budelio Ignaco namus už Subačiaus vartų atbėgo vaikišcias su žinia. Tokių mažų dykinėtojų aplink rotušę nuolat sukiojosi koks pustuzinis. Vos išgirdę ar pamatę ką svarbaus, vaikėzai skuosdavo pranešti, kam

reikia, ir tikėdavosi nedidelio atlygio. Tiesa, į budelio namus išdrįsdavo eiti tik drąsiausi arba smalsiausi. Toks drąsuolis šiandien ir pasakė, kad mieste padarytas žiaurus nusikaltimas, o žudikė sugauta ir pasodinta į rotušės kalėjimą. Todėl budelis Ignacas ir išsiuntė mokinį tiksliai sužinoti, kas, kaip ir kada miestui reikės jo paslaugų.

Vilniaus rotušė – miesto magistrato būstinė, tad buvo puošni, mūrinė, su aukštu varpinės bokštu, tikras sostinės pasididžiavimas. Į nedidelį vidinį kiemą vedė kresni, jau kiek aprupėję mūro vartai, o jų arkoje nuobodžiavo šarvais apsitaisęs sargybinis, rankoje laikantis grėsmingai atrodančią alebardą. Apskritas, strazdanotas veidas buvo nusėtas prakaito lašeliais, nuobodžiaujantis žvilgsnis tingiai sekė nenutrūkstamą ir monotonišką minios judėjimą.

Pamatęs Adą, sargybinis iš tolo iššiepė dantis, sukriženo:

– O štai ir maitvanagis auką užuodė! Ką, budeli, atėjai žmogžudės kaklo pamatuoti?

Adas neišžižėdė, net apsidžiaugė, kad šiandien vartuose stovi jo draugas. Toks jau tas Motis. Žodžių nesirenka, bet vyrukas geras, netgi draugiškas, o draugų Adas turėjo nedaug. Tiesą sakant, šį vienintelį. Susipažino prieš šešerius metus, kai ne pagal amžių augalotas Motis apgynė Adą nuo peštukų vaikėzų kumščių. Mat tas veido randas, baisaus gaisro palikimas, nuolat tapdavo priežastimi pasityčioti ir visada viskas baigdavosi muštynėmis. O gal muštynių priežastis buvo tarnystė budeliui? Vieninteliam Močiui buvo nė motais, kam tarnauja jo naujasis draugas. Nuo tada jis ne kartą gynė Adą nuo vaikėzų, o šis pagelbėdavo bičiuliui krimsti mokslus. Nenutrūko draugystė ir vėliau, Močiui tapus rotušės sargybinio. Kartais nusimetęs sargybinio šarvus draugas pakviesdavo

Adą į smuklę, išklodavo naujienas, mat stovėdamas rotušės tarpuvartėje daug pamatydavo ir nemažai išgirdavo. Be to, rotušės teismo vykdytojas vaznys Martynas – Močio svainis, todėl viską apie bylas ir kitus magistrato reikalus Adas išsamiausiai sužinodavo iš draugo.

Šiandien Motis buvo ypač susijaudinęs. Pamerkęs akį, pakvietė susitikti, kai tik baigsis jo pamaina. O kol kas parodė nykščiu žemyn – suprask, į žemutinį kalėjimą. „Eik, pažiūrėk“, – pasakė.

Vilniaus rotušėje magistratas turėjo du kalėjimus – viršutinį ir žemutinį. Abu dvokė ir vimdė, tačiau žemutinis dar buvo ir drėgnas bei šaltas. Joks saulės spindulėlis ten neprasiskverb-davo. Jame laikydavo baisiausius, kriminalinius nusikaltėlius. Į viršutinį dažniausiai mesdavo skolininkus ar smulkius vagišius. Už gerą užmokestį Motis jiems net alučio su užkanda parūpindavo, tad kartais iš viršutinio kalėjimo sklisdavo girtos graudžios dainos. Žemutiniame būdavo girdėti vien dejonės.

Dideliu raktu Motis atrakino rūsio duris ir kažkaip keistai mirktelėjo. Adas giliai įkvėpė ir ėmė apdairiai leistis stačiais aptrupėjusio mūro laiptais į rotušės vidurius. Su kiekviena pakopa šviesos mažėjo, vėsi drėgmė vis labiau skverbėsi į kaulus, o bjaurus tvaikas rietė nosį. Iki vakar vakaro žemutinis kalėjimas buvo tuščias, tad dabar čia turėjo būti tik toji vienintelė žudikė, apie kurią taip džiugiai pranešė pasiuntinukas.

Nulipęs Adas įsiklausė. Iš pradžių atrodė, kad rūsy nėra nė gyvos dvasios. Bet paskui jis išgirdo tylų, tankų alsavimą už žemų, kaustytų durų arčiausiai laiptų. Priėjęs dirstelėjo pro grotuotą langelį durų viduryje, bet tamsoje nieko neįžiūrėjo. Nišoje prie laiptų susirado lajinę žvakę, uždegė. Grįžęs prie grotų tarė:

– Prieik, pasirodyk.

Alsavimas dar padažnėjo, bet žudikė nesirodė.

– Nagi, prieik, – paragino.

Tyla.

Adas atrakino kaustytas duris Močio duotu raktu ir atsargiai pravėrė. Bijojo, kad žudikė puls, pasirengę gintis, bet nieko neįvyko. Kai lajinė žvakė apšvietė žemą, skliautuotą akmeninį urvą, kampe kažkas sujudėjo. Ant purvinų šiaudų, rankomis apkabinusi kelius, sėdėjo mergina. Jauna, turbūt dar nė dvidešimties nesulaukusi. Smulkutė, palaidais, susivėlusiais, tamsiais plaukais. Ji pakėlė veidą į šviesą, ir Adui atėmė kvapą. Tokios gražios mergaitės dar niekada nebuvo matęs. Didelės, kone per pusę veido akys žvelgė baugščiai ir priešišškai. Adas prisiminė, kaip kadaise matė keliaujančios artistų trupės keistenybes. Jie gabenosi nedidelį narvą, kuriame tupėjo nematytas, svetimų kraštų žvėrelis. Snukutis buvo labai mielas, akys apvalios, tamsios ir žibančios. Tačiau prižiūrėtojas perspėjo nekišti pro gro-tas pirštų, nes mielasis padarėlis juos kaipmat nukąs. Mergina rūsio urve Adui tikrai priminė tą laukinį žvėrelį. Akimirksniu budelio mokiniui kilo du prieštaringi jausmai – gelbėti, globo-ti šią merginą ir saugotis jos. Pirmasis greitai nustelbė antrąjį. Jaunas kraujas mušė į skruostus, privertė tankiau plakti širdį.

Kurį laiką abu tylomis spoksojo vienas į kitą.

– Kas tu? – pirmas prabilo Adas.

– Benigna, – po trumpos pauzės tyliai ištarė mergina. – O tu?

– Adas aš. Iš tiesų tai Adalbertas, bet visi mane vadina Adu.

Aš... – žodžiai „budelio mokinys“ užstrigo vaikinui gerklėje.

– Paklausyk, Adalbertai, – staiga greitakalbe prabilo mer-gina, lyg bijodama, kad nespės visko pasakyti. – Aš nežudžiau savo šeimininko. Galiu prisiekti kuo tik nori. Pačiu ponu Vieš-

pačiu Dievu prisiekiu. Ir Švenčiausiąja Mergele, ir Saulele motule. Neturėjau nė menkiausios priežasties tą daryti. Patikėk manimi. Prašau.

Adas pasijuto nesmagiai. Visa širdimi troško patikėti šia gražia mergaite, bet jeigu vaznys ir magistratas taip nusprendė, kas jis toks, kad jais abejotų?

– Ar aš tikiu, ar netikiu, nuo to niekas nepriklauso. Aš ne teisėjas, – paaiškino Adas. – Gal reikia kam nors pranešti? Na, gal tavo šeimai?

Benigna papurtė galvą ir paslėpė veidą, užsikniaubdama ant sukryžiuotų rankų. Tik dabar Adas pastebėjo, kad ji plonai apsirengusi ir dreba nuo šalčio. Ilgi plonos naminės drobės marškiniai ir gelėmis ataustas vilnonis sijonas vargiai saugojo nuo stingdančios rūšio drėgmės. Nusimetęs nuo pečių rudinę, apgobė merginą. Ji pažvelgė dėkinga, bet vis dar nepatikliai. Kol Adas krapštėsi su spyna, ji pakėlė galvą ir ištare:

– Nežinau, kas esi ir ko čia atėjai, bet atro dai geras žmogus. Aš tikrai nenužudžiau savo šeim ininko. Paleisk mane. Prašau.

– Negaliu to padaryti, net jeigu tavimi tikėčiau. Bet aš... – Adas norėjo sakyti „pabandysiu tau padėti“, tik laiku susivokė, kad tesuteiktų vargšei merginai tuščią viltį. Todėl užsikirto ir galiausiai ištare: – Aš dar ateisiu.

Kol kopė laiptais viršun, ausyse skambėjo mergaitės prie saikavimas. Žinoma, kiekvienas, pakliuvęs į rotušės požemį, dievagojasi esąs nekaltas. Vėliau dažniausiai paaiškėja priešingai. Bet Benigna prisiekė labai nuoširdžiai. Ir argi gali tokia graži mergaitė būti žudikė?

Ištrūkęs iš žvabios rūšio tamsos jis ilgai markstėsi, stebimas pašaiپیų Močio akių.

– Gražus bus teatras, – nusivaipė sargybinis.

Teatru mieste buvo vadinamos egzekucijos, mirties bausmės, vykdomos čia pat, aikštėje prie rotušės. Tokiu reginiu miestas savo gyventojus ir svečius pamalonindavo nedažnai, todėl kiekvienas teatras sutraukdavo minias žiūrovų. Specialiai jam buvo pastatoma pakyla. Ant jos užridenama trinka galvai kirsti. Arba ratas. Nelygu kokia bausmė. O ją skirdavo bylos teisėjai – vaitas ir suolininkai. Jei Benigna kaltinama nužudymu, greičiausiai ją pasmerks nukirsdinti. Nors gal ir pakars, jei teisėjams pasirodys, kad prasčiokė mergaitė neverta budelio kalavijo.

Staiga Adas suvokė, kad tai bus pirmoji mirties bausmė, kurioje privalės dalyvauti. Juk dabar jis – budelio mokinyš. Septynerius metus Adas tik tarnavo budeliui Ignacui, atlikdavo neįmantrius darbus, gaudavo už tai nedidelį atlygį. Egzekucijų vengė ir rasdavo dingsčių išsisukti, kad tik jų nematytytų. Gal todėl Ignacas ilgai abejojo, prieš imdamas jį mokiniu. Ir kūno nestipraus, ir dvasia silpna, ir kraujo bijo. Išties Adas buvo neaukštas, smulkaus sudėjimo. Dar menkesnis atrodė šalia didelio, stipraus Ignaco. Tik artėjant dvidešimtam gimtadieniui, savo nelaimei, išstypo, sutvirtėjo. Smakras ėmė želti tokia pat ruda, kaip plaukai, barzda. Be to, daugiau norinčių mokytis budelio amato neatsirado, ir Ignacas apsisprendė. Nuėjo į rotušę ir įrašė į knygas, kad Vilniaus budelis turi mokinį Adą. Paties mokinio nė nepaklausė.

Kol kas Adas smarkiai nesisielėjo dėl pakitusios savo padėties. Būti mokiniu – tai dar ne budeliu. O ir mokslai kai kurie buvo visai įdomūs. Kartais, kai būdavo gerai nusiteikęs, Ignacas pasiguldavo Adą ant kelių ar sodindavo greta ir, grubiai čiuopdamas, aiškino žmogaus kūno sandarą. Rodė,

kur ir kaip sukabintos galūnės, kur gyslos ir sąnariai... O kai kalba pasisukdavo, kaip geriau nusitaikyti ir kirsti, kad tiksliai, lygiai, iš pirmo karto... Adui iš siaubo visos blusos apmir-davo. Tiesa, kol kas nukirsdinimo pamokos buvo teorinės. O pirmoji praktinė pamoka bus Benigna...

Matyt, užsigalvojęs šį vardą ištare garsiai, nes Motis juo-kėsi.

– Eime, – plojo sunkia letena Adui per petį. – Išlenksime po kaušą. Mano budėjimas baigėsi. Per naktį žudikę saugos Jonis. Nebijok, nepaleisime tavo gardaus kšnelio.

Palikęs šarvus ir alebardą, Motis nebeatrodė toks grėsmin-gas, tačiau vis vien buvo visa galva aukštesnis ir pėda platesnis.

– Eikime pas Bagdonyčių, jis gyresis išviręs alaus pagal naują receptą, paragausime, – linksmi tarė Adui ir nužir-gliojo pirmas.

Bagdonyčiaus smuklė buvo netoli, Žuvų gale, kelios de-šimtys žingsnių nuo rotušės pilies link. Iš pažiūros niekuo nesiskyrė nuo dešimčių ar net šimtų kitų Vilniaus smuklių. Patalpa nuo gatvės nedidelė, durų dažai apsilaupę. Pasieniais ilgi suolai, grubiai sukalti stalai, kampe krosnis su variniu dubeniu alui šildyti. Žiemą šiltas alus buvo miestiečių itin mėgstamas, bet karštą vasarą krosnis ilsėjosi. Šeimininkas Bagdonyčius garsėjo geru alumi, todėl gėrovų čia niekada netrūkdavo. Ir šinkorė Agnieška buvo visai daili pažiūrėti.

Pasiėmę po molinį vėsaus, ką tik iš rūsio atnešto putojan-čio alaus bokalą, bičiuliai susėdo smuklės kampe, prie ilgo stalo galo. Kitame gale trys pameistriai lošė kauliukais.

– Nagi, pasakok, – degė nekantrumu Adas.

Motis nesibrangino ir ėmė porinti.

– Buvau vos pradėjęs sargybą. Ramus sekmadienis atro-

dė. Staiga matau – iš už juodųjų kromų išlekia būrys žmonių. Viena boba rėkia nesavu balsu, senis paskui ją klipatuoja, vaikis po kojomis jiems painiojasi ir bliauna visa gerkle. Dar keli tempiasi iš paskos, matyt, dėl draugijos. Žodžiu, smagumėlis. Sugarma visi į rotušę. Girdžiu šaukiant „nužudė“, „papjovė šventą dieną“... Supratau – kruvinas reikalas. Visi sukruto ieškoti vaznio. O jis juk šventadienį namie su mano sesute laiką maloniai leidžia. Vaikiščiai greit sulakstė su žiniom ir po geros valandos pasirodė vaznys Martynas. Pasipūtęs, kaip visada. Lydimas tų rėkiančių bobų ir klipatų, nužingsniavo Rūdninkų vartų link. Paskui sužinojau, kad viskas įvyko gatvėje, vedančioje nuo tų vartų į Šventojo Mikalojaus bažnyčią. Ten nedideliame sename mūrnamyje gyvena batsiuvyvys Kleopas, garbingas Vilniaus miestietis, vienas iš batsiuvių cecho vyresniųjų. Tikriausiai – gyveno. Nes šiandien po pietų žmona rado meistrą nudurtą. Žiauriai nužudytą jo paties name, dirbtuvėje. Vaznys nuėjo, apsidairė, rado batsiuvių keistam krėsele sėdintį, o peilis krūtinėje stirksio. Ponia meistrienė, amo niekaip neatgaudama, pataluose gulėjo, druskas uostė, o dukra, įmetėjusi mergina, klykė nesiliaudama ir dangaus šventuosius teisėjais kvietė. Pameistriams teko tarpuvartę nuo smalsuolių saugoti. O į rotušę atskuodė namų tarnai. Be visų šių, namie būta dar vienos tarnaitės, kuri iš baimės nei gyva, nei mirusi virtuvės kampe užsiglaudusi drebėjo. Vaznys, panoręs apklausti tarnaitę, iš užkampio iškrapštė ir pamatė, kad visa jos prikyštė krauju aptaškylta. Mergelė gynėsi, kad nesėkmingai kirto gaidį vakarienei, o šis išsprūdo ir be galvos šokinėdamas ją visą aptaškė. Vaznys liepė atnešti tą gaidį, bet nei virtuvėje, nei vidiniame kieme niekas begalvio paukščio nerado. Tada liepė mergelę

sučiupti ir į rotušės rūšį įmesti. O prikyštę kruviną paėmė kaip įkaltį. Mergelę išvedė, o Marčius liko nusikaltimo vietos įdėmiai apžiūrėti, viską surašyti ir į miesto knygas įtraukti. Tada paaiškėjo, kad toji tarnaitė nešė velioniui pietus į dirbtuvę, o paskui šeimininko jau niekas gyvo nebematė. Nėgana to, namų bobos pratrūko suimtą tarnaitę koneveikti, net kerėjimu kaltinti. Tvirtino mačiusios, kaip toji sausas žoleles raišioja ir po namo kertes kaišo, o iš lauko namo sienas nežinia kuo laisto. Senoji tarnaitė plaukus rovėsi ir atgailavo, štai tokią gyvatę, su pačiu šėtonu susidėjusią, į garbingus namus tarnauti atvedusi. Mat kokia istorija, brolau. Ui, net burna išdžiūvo bepasakojant. Sušlapinkim.

Abu išgėrė, alus jau buvo spėjęs sušilti. Motis šypsojosi, patenkintas savo pasakojimu. Adas mąstė.

– Dirbtuvė tikriausiai apatiniam namo aukšte? Juk galėjo ir nepažįstamas koks piktadarys įeiti.

– Ne, – nugurkęs didelį gurkšnį paprieštaravo Motis. – Dirbtuvės durys buvo iš vidaus užsklęstos. Todėl iškart ir įtarė tą mergikę.

– O ką tu pats manai? – paklausė Adas. – Ar ji galėjo taip padaryti?

– O ką aš? – truktelėjo pečiais Motis. – Aš tik saugau. Vaito darbas teisti.

– Žinau, bet juk gali ir savo galva pagalvoti, – neatlyžo budelio mokiny.

– Tu mano nuomonę žinai, – muketelėjęs alaus tarė Motis, – mano svainis Marčius bukas kaip aulas ir nieko toliau savo užriestos nosies nemato. Bet tiek, kiek mato, apžiūri gerai. Jeigu prikyštė buvo kruvina, tai buvo. Suprantu, mergina daili, sunku patikėti, kad galėjo taip bedieviškai žiauriai pasi-

elgti. O dėl kerų – nežinau, gal čia tik bobų pavydas ir pramanai. Juk jeigu būtų mokėjusi kerėti, būtų šeiminingą kitaip iš šio pasaulio išgyvendinusi. Nebūtų reikėję peiliu badyti.

– Bet kam jai taip daryti? Juk žudyti – ne juokai, reikia rimtos priežasties.

– Kas tas mergiščias supaisys? Va, jūs su Ignacu ištempsite ją ant kankinimų suolo, ir užgiedos mergužėlė, viską, kaip buvo, pasakys.

– Aha, ir kaip nebuvo... – Adas susiraukė. – Kai tau odą svilina, pasakyti gali ką tik nori, bet ar tai tiesa?

– Ar tu, brole, abejoji šia sena ir šventa teisingumo vykdymo tvarka? – labiau nusišaipė, nei nustebo Motis.

Adas tik atsiduso. Kurį laiką gėrė tylėdami.

– Ar žinai, kada svarstymas numatytas? Ignacas klaus, kada tortūras paruošti, – nukabinęs nosį pasiteiravo Adas.

– Byla rimta, – pasikąsęs pakaušį atsakė Motis. – Be vaito niekas nespręs. O vaitas, gerbiamas ponas Augustinas Rotundas, šiomis dienomis labai užsiėmęs – kalbama, turi svečių iš Krokuvos, universiteto profesorių. Kai mūsų vaitas į mokslingas kalbas įninka, miesto darbai jam nerūpi. Ko gero, šią savaitę nesirodys. Be to, jeigu čia dar ir kerais kvepia, turės pats vyskupas savo atstovą atsiųsti, nuodugniai ištirti. Greitai nieko nebus, gali tavo Ignacas toliau alų siurbti. O man jau pakaks, – dirstelėjęs į puodelio dugną atsiduso sargybinis. – Žadėjau tėvui parduotuvėje padėti.

Vaikinai išėjo į gatvę. Saulė jau buvo arti laidos, miestą palengva gaubė skaidri vakaro prietema. Atsisveikindamas Adas įbruko Močiui į delną pinigą, galva linktelėdamas rotušės pusėn. Nes jeigu niekas rūsin įmestam bėdžiui mitalo neparūpins, belaukdamas teismo vargeta gali ir numirti iš

bado. Motis suprato, linktelėjo, ir abu patraukė kiekvienas savo keliu.

Adas žingsniavo į kalvą, Subačiaus vartų pusėn, paskendęs savo mintyse. Negalėjo patikėti, kad mergikę kaltina žmogžudyste vien dėl prikyštės. Juk tikrai ji galėjo gaidį kirsti. Tik kur tuomet jis dingo? O dar tie kerai... Tačiau meistras nudurtas be jokių kerų, peiliu. Dabar vienintelė viltis, kad ponas Vilniaus vaitas bylą išnagrinės atidžiai ir Benigną išteisins. O jeigu ne? O jeigu savo reikalais užsiėmęs vaitas Rotundas nenorės gaišti laiko ir pasiųs įtariamąją į kankinimų rūšį tardyti? Kitų įtariamųjų juk nėra, vaznys Martynas mergikę suėmė ir mano, kad savo darbą padarė. Miestiečiai nenurims, reikalaus nusikaltėlės galvos... Vis įkyriau Adui į galvą lindo mintis, kad reikėtų šiuo reikalu pasidomėti, daugiau sužinoti. Apie nužudytą meistrą ir jo namiškius. Ir apie mergaitę, vardu Benigna. Pačią gražiausią jo matytą mergaitę Vilniuje, o gal ir visame pasaulyje.

Budelį Ignacą rado savo namelyje už Subačiaus vartų, įprastoje vietoje, snaudžiantį ant suolo po langu. Išgirdęs Adą pareinant, Ignacas klausiamai pramerkė vieną akį. Mokinys trumpai tepasakė, kad vaito šią savaitę nebus, o be jo niekas nieko žmogžudystės byloje nespręs. Reikės palaukti. „Na, ir gerai“, – burbtelėjo Ignacas ir užsimerkė. Adui neliko nieko kita, kaip susirangyti ant ilgos skrynios, užtiestos kailinėliais, ir mėginti užmigti.

Sapnavo dideles, liūdnas Benignos akis. Žvelgė Adas sapne į tas akis, į tą veidą ir galvojo, kokia laimė būtų kasdien jį regėti, kasvakar kartu užmigti ir kasryt nubusti, kartu darbus dirbti ir kartu ilsėtis, vaikštinėti, braidyti po pievas, maudytis upelyje... Įsivaizdavo mergaitę besišypsančią. Ir la-

bai norėjo ją išgelbėti. Juk negali būti, kad tokia graži mergaitė taip žiauriai savo šeimininką būtų nužudžiusi. Tačiau kaip jai padėti? Nebent... Adui šovė mintis, nuo kurios visi miegai išgaravo. Atsisėdo guolyje. Tamsu. Kitam kambario gale ramiai knarkė Ignacas. Iš tiesų, svarstė sau tyliai, jeigu jam, Adui, pavyktų sužinoti, kas nužudė batsiuvį, tai gražioji Benigna būtų iš kalėjimo išvaduota ir tada... Griuvęs atgal į kietą guolį, Adas iki ryto svajojo, kas galėtų būti tada...

GINA VILIŪNĖ (g. 1974 m.)
jau daug metų domisi Lietuvos
ir gimtojo Vilniaus istorija, rašo
knygas, straipsnius, veda ekskursijas.
„Žmogžudystė batsiuvio dirbtuvėje“ –
aštuntoji Ginos Viliūnės knyga.
Ir šeštas autorės istorinis romanas,
kurio veiksmas vyksta Vilniuje.

Vaikystėje Adas svajojo, kad užaugęs mokysis Bolonijos universitete ir taps teisininku, bet likimas atveda jį į Vilniaus budelio Ignaco namus. Prieš savo valią tapęs šio miestiečių prieštarngai vertinamo meistro mokiniu, Adas netrukus susiduria su savo pirmąja byla ir pirmąja meile. Batsiuvių cecho vyresniojo meistro Kleopo nužudymu kaltinama gražuolė tarnaitė Benigna nekalta – tuo vaikiną tvirtai tiki ir negalėdamas užsimerkti prieš neteisybę nenuleidžia rankų. Jis turi pats išsiaiškinti, kas iš tiesų nudūrė klastūną batsiuvi, ir Vilniaus vaitui Augustinui Rotundui pateikti neginčijamą įrodymą.

Tarnaitės bylą tiriančiam Adui į pagalbą ateina bičiulis miesto sargybinis linksmuolis Motis, siuvėjo pameistrys plepys Lukas, elgetų karalius Nikodemus ir net pats rūstusis Vilniaus budelis Ignacas. Skaitytojui prieš akis skleidžiasi sodri XVI a. Vilniaus panorama, sklidina istorinių detalių ir spalvingų miestiečių gyvenimo scenų, o miesto gatvėse ir užkaboriuose plėtojasi nuotykių ir įtampų kupina detektyvinė istorija.

*Budelio amatas, vaiki, daug sudėtingesnis už visus kitus amatus.
Juk dirbti tenka ne su medžiu, oda ar audiniu, mes dirbame su
žmogaus dvasia.*

Pirkite internetu
www.tytoalba.lt